

Policy brief:

Åpenhet i eierskap

Å vite hvem som eier hva i Norge er en viktig forutsetning for et sunt demokrati og en velfungerende økonomi. Arbeidet for mer åpenhet følger flere spor, og i denne briefen synliggjør vi tre av dem: eiendom, aksjer og reelle rettighetshavere.

1) Eierskap av eiendom

Alle offentlige (tinglyste) opplysninger om hvem som eier eiendom i Norge, er tilgjengelig i **Grunnboken**. Den er altså det nærmeste vi har et offentlig eierskapsregister over eiendom, men den har noen påfallende mangler. Å tinglyse er ikke påbudt, og reelle eiere må ikke oppgis. Skjøter, det vil si dokumenter som overfører eiendomsrett, behøver ikke inneholde informasjon om den som skal overta eiendommen. Blankoskjøter og salg via selskaper gjør at en i dag kan unngå å tinglyse (offentliggjøre) en eiendomstransaksjon. For å vite hvem som eier eiendommer i Norge, bør vi innføre **tinglysningsplikt ved kjøp og salg av eiendom**.

Dagens Næringsliv har vist at grunnbokens mangler gjør at mer enn [100 000 eiendommer er registrert på døde personer](#), at eierskap [lett kan skjules i skatteparadis](#) og at norsk eiendom [kan brukes til hvitvasking og skatteunndragelse](#).

Kartverket har i 2025 fått ansvar for å utrede hvordan man kan sikre bedre informasjon om eierskap av eiendom.

2) Eierskap av aksjer

Skatteetatens aksjonærregister er offentlig tilgjengelig via leverandører som [Proff.no](#). Dette registeret oppdateres i mai hvert år, med data fra slutten av foregående år. Informasjonen dette registeret gir oss om hvem som eier aksjer er altså minst fem måneder gammel, og kan være opp til 17 måneder gammel.

Selskaper er også pålagt å føre en oversikt over aksjeeiere (aksjebøker) som skal være offentlig tilgjengelige, men disse må ikke være digitale, og kan altså føres på en postit-lapp.

Stortinget vedtok mer åpenhet om aksjeeierskap i 2014. Dette har utviklet seg til et arbeid for et **aksjonærregister som skal oppdateres i sanntid**. I desember 2024 overleverte Skatteetaten og Brønnøysundregistrene [en utredning](#), som så på ulike måter dette kunne løses på.

De anbefalte en fornying av Skatteetatens aksjonærregister, et løpende oppdatert aksjonærregister i offentlig regi og at dette på sikt bør kobles på registeret over reelle rettighetshavere og andre kilder i Brønnøysundregistrene.

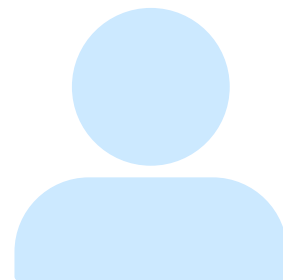

3) Reelle rettighetshavere

En reell rettighetshaver er en fysisk person som utøver kontroll over, i dette tilfellet, et selskap. I dag kan en skjule aksjeeierskap via kompliserte strukturer og via skatteparadis. Derfor er det behov for å pålegge selskaper å oppgi de fysiske personene som egentlig kontrollerer selskapet. Slik informasjon bør så sammenstilles i et register.

Et register over reelle rettighetshavere er blant annet viktig for:

- å motvirke skatteunndragelse
- åpenhet om eierskap av eiendom
- åpenhet i offentlige innkjøp
- antikorrupsjon
- etterlevelse og målretting av sanksjoner
- åpenhet om konsentrasjon av eierskap i markeder
- bedre forskning
- rettferdig fordeling
- finansiering av offentlige tjenester
- antihvitvasking og terrorfinansiering

Stortinget vedtok et register over reelle rettighetshavere i 2015. Samtlige av disse grunnene nevnes som motivasjon bak et slikt register. Det norske registeret lanserte høsten 2024, med fullstendig informasjon fra august 2025.

Svakheter med det norske registeret over reelle rettighetshavere

Registeret er kun tilgjengelig for offentlige myndigheter, rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven og de med berettiget interesse – presse, forskere og sivilsamfunn. Registeret har ikke et brukergrensesnitt, en kan ikke laste ned data i selvbestemte mengder, og en kan ikke gjennomføre søk på personer eller selskapsnavn – kun organisasjonsnummer. Alt dette bryter med Stortingets føringer. Da mister registeret mye av sin verdi; det er eksempelvis meningsløst å bruke registeret til å kartlegge en persons potensielle interessekonflikt når en må kjenne til alle selskapene personen eier, før en gjør oppslag i registeret.

De med tilgang får kun mulighet til å sende API-spøringer til registeret. En må kode sitt eget program for å motta og fremstille informasjonen, som krever betydelig IT-kompetanse. Dette er konkurransevridende. Små sivilsamfunnsorganisasjoner og lokale journalister taper i møte med store mediehus som har kapasitet til å utvikle egne løsninger.

Årsaken til svakheterne er at regjeringen følger endringer i EU-retten på dette området. Register over reelle rettighetshavere er nemlig også et krav i EUs hvitvaskingsdirektiver. I november 2022 ugyldiggjorde EU-domstolen kravet i det femte hvitvaskingsdirektivet om at registeret skulle være offentlig for allmennheten. Årsaken var hensynet til personvern. Mange EU-land lukket derfor sine registre for andre enn de med legitim interesse. Enkelte land som holdt registeret åpent, viste til at det er mange grunner utover antihvitvasking som taler for et åpent register.

Hvordan registeret over reelle rettighetshavere må forbedres

Registeret må **åpnes for allmennheten**, da det er langt flere hensyn enn antihvitvasking som motiverer åpenhet om slik informasjon; det norske registeret er ikke kun en oppfølging av hvitvaskingsdirektivet. I tillegg må det norske registeret bli mer **brukervennlig**.

Terskelen for å regnes som reell rettighetshaver er i dag 25 % eierskap eller kontroll. Dette er høyere enn Stortingets ønske (Innst. 298 2014–2015). Regler i Finanssektoren, på Oslo Børs, retningslinjer i FATCA, EDGAR, EITI samt **flere lands registre har alle grenser på 10 % eller lavere**. Grensen i det norske registeret bør senkes til 5 %.